

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 36, Nisan 2019, s. 303-321

ISSN: 2149-0821 Doi Number:<http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4915>

Öğr. Gör. Hatice SARI GÖK

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi/Yalvaç Meslek Yüksekokulu

haticesarigok@sdu.edu.tr

Doç. Dr. Şafak ÜNÜVAR

Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi safakunuvar@gmail.com

TOPLUM TEMELLİ TURİZM: GÖLLER BÖLGESİ'NDE BİR ARAŞTIRMA¹

Özet

Toplum temelli turizm, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen bir turizm modelidir. Diğer sürdürülebilir turizm türlerinden farklı olarak yerel halkın turizm gelişimi konusunda söz sahibi olduğu bir turizm modelidir. Kitlesele turizm faaliyetlerinin olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik bir çözüm yolu olarak öngörülen toplum temelli turizm; sürdürülebilirlik, yerel kalkınma, bölgedeki turizm gelişimine yerel halkın katılımı, doğal alanlar ve doğal yaşamın korunması gibi alternatif girişimleri ön planda tutmaktadır. Çalışmanın amacı Göller Bölgesi'ndeki Isparta ve Burdur illerinde yerel halkın toplum temelli turizm konusunda görüşlerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda Burdur ve Isparta illerinde yaşayan yerel halktan yargısal örnekleme yöntemi ile seçilen 453 kişi üzerinde anket uygulaması yapılmış ve yerel halkın toplum temelli turizm ile ilgili görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve student's t testi, ANOVA ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; Burdur ilinde yaşayanların yerel otoritenin katılım gücü ve turizmde yatırım yapma eğilimlerinin Isparta ilinde yaşayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Göller Bölgesi'nde yaşayanların bölgede ikamet süreleri arttıkça aitlik hislerinin arttığı tespit edilmiştir. Çalışmaya katılanların, turizmden gelir elde etme durumları, turizm ile ilgili herhangi bir dernek veya kuruluşa üyelik ve turizm

¹ Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde “Destinasyon Yönetiminde Toplum Temelli Turizm Algısı: Burdur ve Isparta Yöresinde Bir Çalışma” adlı tez çalışmasından türetilmiştir.

sektöründeki olumlu gelişmelerden olumlu ekonomik etkilenme durumları boyutlara göre farklılıklar göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplum, Turizm, Toplum Temelli Turizm, Göller Bölgesi

COMMUNITY-BASED TOURISM: A RESEARCH IN THE REGION OF LAKES

Abstract

Community-based tourism is a tourism model that supports sustainable development. Unlike other sustainable tourism types, it is a tourism model where local people have a voice in tourism development. Community-based tourism, which is a solution for reducing the negative effects of mass tourism activities prioritizes sustainability, local development, local participation in tourism development in the region, conservation of natural areas and natural life. The aim of this study is to determine the opinions of local people on community based tourism in Isparta and Burdur provinces of the Lakes Region. For this purpose, a questionnaire was applied on 453 people selected from the local community in Burdur and Isparta provinces through judicial sampling model and the opinions of the local people about community based tourism were tried to be determined. In the study, quantitative research method was used and student's t test, ANOVA and Kruskal Wallis tests were used. According to the research results, it is determined that the people who live in Burdur province have a higher participation power and tendency to invest in tourism than the ones living in Isparta. In addition, it was determined that the residence times of the people living in the Region of Lakes increased as the residence times increased. The positive economic impact attitudes of participants' income generation situations from tourism, the membership of any association or institution related to tourism and positive developments in tourism sector differs according to dimensions.

Key Words: Community, Tourism, Community Based Tourism, Region of Lakes.

GİRİŞ

Alternatif turizm modellerinden biri olan toplum temelli turizm modeli toplum üzerine odaklanan onların bu sektörden daha fazla yarar sağlaması için alternatif bir yol sunması açısından önemli bir modeldir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde toplum temelli turizm yerel halkın turizm faaliyetlerinden daha fazla fayda sağlamasını amaçlayan ve yerel toplumların kontrolü elinde bulundurmasını destekleyen stratejilerden biridir. Toplum temelli turizmin sürdürülebilir olması ve turizm faaliyetlerinin büyük oranda yerel topluluk üyeleri tarafından geliştirilmesi ve yürütülmesi noktasında toplum sakinleri için oldukça önemli avantajlar sağlamaktadır. Toplum temelli turizmde elde edilen turizm gelirlerinin önemli bir kısmının yerel toplulukta kalmasını ve doğal güzellikler, kültürel miras, yerel geleneklere saygıyı ve sahip çıkılmasını teşvik etmektedir.

Turizmin toplum üzerinde önemli etkileri arasında ekonomik etkiler son derece önemlidir. Toplumun ekonomik kazanç elde ettikleri sektörlerle turizm sektörünün eklenmesi bölgenin ekonomik olarak güçlenmesini sağlamaktadır. Ayrıca bölgedeki turizm yatırımlarının bölge dışından yapılan büyük ölçekli yatırımların aksine yerel halkın yatırım yapmasının

desteklenmesi son derece önemlidir. Bu noktada toplum temelli turizmde toplum üyelerinin küçük ölçekli, insan merkezli yerel işletmeler açabilmesi ve bölgede yoksulluğun azaltılması, bölge için alternatif gelir kaynakları sağlayabilmesi açısından çok önemlidir. Turizm faaliyetleri, sosyo-kültürel olarak toplumun kültür yapısının bozulması, çevresel olarak çevre tahribatı gibi konularda eleştirilmesine rağmen toplum temelli turizm geleneklerin canlandırılması, kültürlerin yaşatılması ve çevre duyarlılığının artırılmasının bir aracı olarak görülmektedir. Ayrıca, turistik ürünlerin çeşitlendirilmesi ile yerel ürünlerin, geleneklerin, el sanatlarının ticarileşerek canlandırılması ve korunmasına da katkı sağlamaktadır.

Göller Bölgesi; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye Turizm Stratejisi 2023 çalışmasında geçen tematik bölgeler arasında yer almaktadır. Göller Bölgesi; Ege, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinin ortasında yer almakta olup Konya, Isparta, Afyon ve Burdur illerini kapsamaktadır. Göller Bölgesi'ndeki Burdur ve Isparta illeri bölgeye özgü turizm faaliyetleri (lavanta ve gül tarlaları, Salda Gölü kamp alanları gibi) ve son yıllarda yapılan tanıtım çalışmaları ile önemli bir turizm cazibe merkezi haline gelmiştir. Çalışmada, Burdur ve Isparta illerinin bir destinasyon olarak değerlendirilmesi ve bölgedeki turizm gelişiminde toplum temelli turizm modelinden yararlanarak turizm plan ve yönetiminde yerel halkın katılımı ile birlikte aşağıdan yukarı bir planlama sürecinin izlenmesinin önemi vurgulanmıştır.

Toplum/ Topluluk

Toplum ve topluluk kavramaları aynı kavramlarmış gibi algılansa ve birbirinin yerine kullanılsa da farklı kavramlardır. Mattessich ve Monsey'e göre (2004:56) toplum; "coğrafi olarak tanımlanmış bir bölgede yaşayan, birbiri ile ve yaşadığı yer ile sosyal ve psikolojik bağları olan insanlar topluluğu" olarak tanımlamıştır. Topluluk ise; "belirli bir toprak parçası üzerinde varlığını sürdüren ve ortak bir uygarlığı paylaşan bireylerden oluşan değişik boyutlardaki insan kümesi" olarak tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu, 2016). Anahtar kelimeleri iletişim ve etkileşim olan toplum kavramı yerleşik hayata geçmiş, ortak bir kültür etrafında toplanan, birlikte yaşama amacıyla meydana gelmiş ve aralarında iletişim ve etkileşimin sürekli var olduğu insan kümeleri olarak nitelendirilmesine rağmen; topluluk, geçmiş ve ilgi alanları benzer, ortak amaca sahip olan bireylerin oluşturduğu gruplardır. Bu noktada toplum kurallar, yasalar ve kurumsallaştırılmış sözleşmelerle oluşmuş daha büyük ve daha kapsamlı gruplardır (Kazoğlu, 2018:7).

Toplum Temelli Turizm Kavramı

Toplum temelli turizm kavramı ilk olarak 1970'lerde kalkınma söylemlerinde yeni bir paradigma olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kitle turizminin olumsuz etkilerinin azaltılması için toplum temelli turizm çözüm yollarından biri olarak görülmüştür (López-Guzmán, Sánchez-Cañizares ve Pavón, 2011:37; Zapata, Hall, Lindo ve Vanderschaeghe, 2011:726). Kitle turizminin toplumsal fayda ve çevre korumaya yönelik beklentileri karşılayamaması, sürdürülebilir turizm ve sorumlu turizm kavramları ile açıklanan ve aşağıdan yukarı gelişmeyi hedefleyen yeşil turizm, tarım turizmi, eko-turizm, yoksul yanlısı turizm, sosyal turizm, gönüllü turizm ve toplum temelli turizm gibi yeni turizm türlerini ve modellerini gündeme getirmiştir. Sürdürülebilir turizm gelişimini sağlamaya yönelik bu modeller temelde yoksullukla mücadele, çevrenin korunması, demokrasi, iyi yönetim gibi ilkeleri hedeflemektedir (Zapata vd.,2011:727; Taşçı, Semrad ve Yılmaz, 2013:6).

Hall (1996) toplum temelli turizmi; daha sürdürülebilir bir turizm endüstrisi oluşturmak için planlama ve sürdürülebilir turizm yönetimine ev sahibi toplumun her aşamada katılımını gerçekleştirmenin bir yolu olarak tanımlamıştır. Toplum temelli turizmde turizmin getirilerinin yerelleştirilmesi ile birlikte bölgeden dışarıya göçün azaltılması, yeni iş imkanlarının ortaya çıkması, sosyo-ekonomik sorunları azaltılması noktasında yerel halkın katılımı ön koşul kabul edilmektedir (Abdulrazzag vd., 2013:1836).

Yerel kalkınma yaklaşımı ve sürdürülebilir gelişmenin bir aracı olarak toplum temelli turizm, geleneksel kalkınma yaklaşımlarıyla oluşturulmuş ulusal programların etkisiz kaldığı yoksul topluluklarda doğal kaynaklar, çekicilikler, kültürel miras, özel etkinlikler sayesinde istihdama ve ekonomik gelişmeye katkı verebileceği varsayımına dayanmaktadır (Satarat, 2010: 23). Bu kaynakların sürdürülebilir bir şekilde toplum yararına kullanılması son derece önemlidir. Pearce (1992), toplum temelli turizmin kalkınmanın yerel kontrolü ve fikir birliği temelli karar alma sayesinde turizmden etkilenen herkesin eşit fayda sağladığı bir model olduğunu ileri sürmüştür. Gelişmekte olan ülkeler için kitle turizminin üstünkörü ve toplumsal sosyal sorumlulukla ilgili daha duyarsız bir deneyim olarak büyük eleştiri çekerken "alternatif" turizm çeşitleri daha çok kar amacı gütmeyen bir amacı olduğu için daha az eleştirilmektedir (Salazar, 2012:10). Toplum temelli turizmde bazı araştırmacılara göre alternatif turizm türlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Toplum Temelli Turizmin Amaçları

Toplum temelli turizm, turizm gelişimini planlama ve yönetiminde ev sahibi topluma odaklanarak daha sürdürülebilir turizm endüstrisi oluşturmayı amaçlamaktadır (Beeton, 2006: 50). Toplum temelli turizmde yapılan planlar ve projeler "yukardan-aşağıya" olan yaklaşımları başarısız olarak değerlendirerek, toplumların hem korunması hem de geliştirilmesi için katılımcı bir yaklaşıma dayanarak geliştirilen "aşağıdan-yukarı" yaklaşımları savunmaktadır. Korunma ve kalkınma projelerinin yerel topluluklar için başarılı olabilmesi için bu projelerde toplum sakinlerinin aktif katılımcıları ve doğrudan yararlanıcıları olmaları gerekmektedir (Goodwin ve Santilli, 2009:9).

Turizm faaliyetleri destinasyon olarak az gelişmiş ve yoksul bölgelerde, o bölgenin temel ve geleneksel geçim kaynağı olan tarım, balıkçılık, hayvancılık, ormancılık, el sanatları vb. etkinliklerin asla yerine geçmeyen bununla beraber ekonomik olarak tamamlayıcı bir faaliyet olarak görülmelidir (López-Guzmán vd., 2011: 81). Böylece, hem bireysel hem de toplumsal bir güç yaratılarak yerel üretim, gelir ve istihdam artırılırken, kültür de canlı tutulabilmektedir. Turizmin gelişmesine çeşitli katkılar sunacağı öngörülen toplum temelli turizm, turizm politikalarının sadece ekonomik ve endüstriyel gereksinimlere odaklanılmaması yöre insanın ihtiyaçlarına ve onların fiziksel ve sosyal çevrelerine daha fazla önem verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu sebeple toplum temelli turizmin iki temel amacı vardır (Arslan, 2016:30);

- Turizm faaliyetlerinde ortak sosyo-ekonomik faydalar içinde yerel kontrol ve katılımın rolünün dikkate alınması,
- Yerel kültürlerin, kimliklerin, geleneklerin ve mirasın korunmasıdır.

Toplum Temelli Turizmin Hedefleri

Toplum temelli turizmin en önemli hedefi, sosyal olarak sürdürülebilir olması sebebiyle, turizm faaliyetlerinin, toplumun büyük bir kesimi için, yerel toplum üyeleri tarafından

yürütülmesi ve geliştirilmesidir (Akunaay vd., 2003:2). Toplumun dar bir kesimine yönelik, fakirliğin azaltılması için geliştirilen turizm projelerinin yer aldığı yoksul yanlısı turizmi dışarıda tutarsak ekolojik, sosyo-kültürel özellikle ekonomik faydaların topluma taşınması toplum faydalı ve toplum temelli turizm türlerinin ortak nihai hedefini oluşturmaktadır.

Toplum temelli turizm gelişiminin hedefleri ekonomik, politik, sosyo-kültürel ve çevresel boyutlarını kapsamalıdır. *Politik bakış açısı ile* toplumun yerel katılımı, bağımsızlık, otonom yoluyla gelişimin hızını ve yönünü belirleme ve kontrol etme gücüne sahip olmalıdır. Topluma *ekonomik yarar* dışarıdan ziyade toplum üyeleri arasında mevcut iş olanakları ve fayda paylaşımı biçimde olabilir. Toplum temelli turizm gelişimi, kültürel değerleri ve gelenekleri ön planda tutmalı ve onların gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olmalı, aynı zamanda toplumdaki uyum ve iş birliğini teşvik etmeli, kendine güvenen topluluk gururunu geliştirmelidir. Doğal kaynakların korunması, toplum temelli turizmin geliştirilmesinde en önemli hedeftir. Aslında bu hedefler sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile aynı doğrultudadır (Vajirakachorn, 2011:26).

Toplumsal kalkınma için kaynak arttırımı, istihdam sağlanması, yerel hane halkına gelir sağlanması *ekonomik boyutu*; yaşam kalitesini yükseltmesi, toplumsal övünç oluşturması, toplumun her kesimine adil biçimde rol paylaşımında bulunması, en baştan itibaren yerel halkın katılımıyla yönetim organizasyonların gerçekleşmesi *sosyal boyutu*; farklı kültürlere saygı duyulması, kültürel etkileşimi tetikleme, kültürler arası öğrenmeyi besleme, soyut ve somut kültürel mirasın eşsiz yapısının korunmasına destek sağlanması *kültürel boyutu*; doğal mirasın korunması konusunda farkındalığın yaratılması, çevrenin korunması konusundaki bilincin arttırılması, fiziki taşıma kapasitesinin belirlenmesi, atık yönetimi *ekolojik boyutunu* oluşturmaktadır (Pio, 2011:20).

İlgili Çalışmalar

Kibicho (2008) çalışmasında; toplum temelli turizmin başarı faktörlerini belirlemiştir. Başarı faktörleri olarak; paydaşların dahil edilmesi, bireysel karşılıklı yararların oluşturulması, yasal temsilcilerin oluşturulması, amaç ve hedeflerin belirlenmesi, alınan kararları uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Toplum temelli turizm projelerinin başarılı olabilmesi için; proje fikirlerine öncülük edenlerin beklentilerini karşılamak, kamu kurumlarından destek almak ve proje çalışanlarının nasıl entegre olabileceğine karar vermek gerektiğini belirtmiştir.

Giampiccoli ve Kalis (2012) çalışmalarında; toplum temelli turizmin fakir toplulukları geliştirmek için bir strateji olarak kullanılabilirliğini önermiş ve okuma yazma bilmeyen, yetersiz beslenme ve yüksek işsizliğin yaşandığı kırsal Mpondoland/Güney Afrika da toplum temelli turizm ile yerel kültürün olumlu bir şekilde kullanılarak bölgeye yararlı olabileceğini belirtmiştir. Yerel kültürü yalnız bir cazibe olarak değil aynı zamanda toplum temelli turizm gelişiminin üzerine inşa edilecek bir kaynak olarak görmektedirler. Yerel kültür ile toplum temelli turizmin ilişkilendirilmesi ve kalkınma sürecinin geliştirilmesi için çeşitli yollar ele almışlardır.

Jones (2016) çalışmasında; Barbados'un turizm endüstrisini toplum temelli turizm ile canlandırılması konusunda 10 kişi kamu kurumundan 10 kişi özel sektörden toplam 20 turizm yöneticisi ile görüşme yapmıştır. Toplum temelli turizm sayesinde tekrarlanan tatiller ile döviz girdisi artırılabilir ve Barbados ekonomisinin iyileşmesi ile adada olumlu sosyal değişime yol açabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma Yöntemi

Çalışma, Göller Bölgesi'ndeki Burdur ve Isparta illerinde yaşayan yerel halkın toplum temelli turizm ile ilgili görüşlerini tespit etmek amacıyla veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi uygulanmıştır. Anketler cevaplayıcılarla karşılıklı etkileşim içinde olacak şekilde yüz yüze uygulanmıştır. Anket yöntemi ile araştırmacının uygulamaya ilişkin kontrolünü artırmakla birlikte zaman ve maliyet açısından önemli tasarruflar sağlamaktadır (Büyüköztürk, 2005: 11).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Burdur ve Isparta illerinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmanın zaman açısından maliyetli olabileceği düşünülerek örneklem yoluna gidilmiş ve amaca göre örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklem tespitinde tesadüf olmayan örneklem yöntemlerinden biri olan yargısal örneklem metodu kullanılmıştır. Yargısal örneklem yönteminde araştırmacı, ilgisine, uzmanlığına, seçeceği örneğin ana kütleyle benzeyip benzememesi ile ilgili değerlendirmesine dayanarak, bilgi alınacak ana kütlelerin bir alt grubu veya parçası olan daha küçük bir gruptan örnek seçer (Bernard, 2000; Robson, 2002). Verilerin toplanmasında yüz yüze uygulama ve bırak-topla anket toplama tekniği kullanılmıştır. Haziran- Kasım (2018) aylarında Göller Bölgesi'nde bulunan Isparta ve Burdur illerinde belirlenen örneklem sayısına ulaşılmıştır. Bazı anketler düzgün doldurulmadığı için değerlendirmeye alınmamış ve yapılan analizler 453 adet anket formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Anket formu Türkçe olarak hazırlanmış ve 82 kişi üzerinde bir pilot uygulama yapılmış ve soruların anlaşılır olması için anlam güçlüğü oluşturan ifadeler düzeltilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Anket soruları Chiappe, Atzeni ve Ghasemi (2016)'in çalışmasındaki toplum temelli turizm ölçeğinden yararlanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır ve birinci bölümde 10 adet demografik soru, ikinci bölümde 30 adet toplum temelli turizm ile ilgili ifadeden oluşmaktadır. Ölçekte toplum temelli turizm beş boyutta incelenmiştir. Birinci boyut aitlik hissi, ikinci boyut yerel otoritenin katılım gücü, üçüncü boyut turizm gelişimine yönelik tutum, dördüncü boyut yerel girişimciliğin desteklenmesi ve beşinci boyut turizmde yatırım yapma eğilimidir. Uyarlanan ifadelerin anlaşılır olup olmadığını test etmek için pilot çalışma yürütülmüş ve ifadeler pilot çalışma neticesinde son halini almıştır. Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin düşünceleri, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Fikrim Yok, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum olmak üzere beşli likert tipi ölçek kullanılarak alınmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

H1: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

H2: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların yaşlarına göre farklılık göstermektedir.

H3: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir.

H4: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların medeni durumuna göre farklılık göstermektedir.

H5: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların yaşadıkları illere göre farklılık göstermektedir.

H6: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların göller yöresinde yaşadıkları yıla göre farklılık göstermektedir.

H7: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların çalıştıkları sektöre göre farklılık göstermektedir.

H8: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H9: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların turizm ile ilgili herhangi bir dernek veya kuruluşa üyeliklerine göre farklılık göstermektedir.

H10: Toplum Temelli Turizm Ölçeği faktörleri katılımcıların bölgedeki turizm sektöründeki olumlu gelişmelerin kişileri ekonomik olarak olumlu etkileyip etkilemediğine göre farklılık göstermektedir.

Bulgular

Göller Bölgesi'nde yerel halkın toplum temelli turizm ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla çalışmada veriler anket yoluyla 453 katılımcıdan elde edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, kullanılacak olan "Toplum temelli turizm ölçeği" için geçerlilik ve güvenilirlik analizleri, sırasıyla elde edilen verinin alanyazına uygun teorik modelin uygunluğu için Açıklayıcı faktör analizi, hiyerarşik kümeleme analizi ve Cronbach's Alpha katsayıları yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu analizler ile desteklenen teorik yapılar sonucunda, elde edilen sonuçların demografik özelliklere göre farklılıkları student's t testi, Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis testleri ile test edilmiştir. Tek yönlü varyans ile anlamlı fark bulunan grupların ikili karşılaştırılmasında Tukey HSD, Kruskal Wallis testi ile anlamlı fark bulunan grupların ikili karşılaştırılmasında ise Conover-Iman çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Conover-Iman parametrik olmayan çoklu karşılaştırma testi için karar verilirken Bonferroni düzeltilmesi yapılmıştır. Faktörler arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon katsayıları yardımıyla bulunmuştur.

Demografik Özellikler

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken		Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	216	47,7
	Erkek	237	52,3
Yaş Grupları	20 ve altı yaş	50	11
	21-30 yaş	149	32,9
	31-40 yaş	110	24,3
	41-50 yaş	85	18,8
	51 ve üzeri yaş	59	13
Eğitim Durumu	İlkokul	63	13,9
	Ortaokul	50	11
	Lise	100	22,1
	Üniversite	203	44,8
	Lisansüstü	37	8,2
Medeni Durum	Evli	196	43,3
	Bekar	242	53,4
	Diğer	15	3,3
Yaşadığı İl	Isparta	244	53,9
	Burdur	209	46,1
İkamet Süresi	1 yıldan az	24	5,3
	1-3 yıl	70	15,5
	4-6 yıl	72	15,9
	7-9 yıl	47	10,4
	10 yıldan fazla	240	53
Çalışılan sektör	Turizm+Yiyecek	88	19,4
	Tarım	33	7,3
	Sanayi+İşçi	43	9,5
	Kamu	124	27,4
	Diğer	165	36,4
Ekonomik Gelir Elde Etme	Evet	146	32,2
	Hayır	307	67,8
Dernek veya Kuruluşa Üyelik	Evet	98	21,6
	Hayır	355	78,4
Turizm Sektöründeki Olumlu Gelişmelerden Olumlu Ekonomik Etkilenme Durumu	Evet	261	57,6
	Hayır	192	42,4
TOPLAM		453	100

Katılımcıların %47,7'i kadın, %52,3'ü erkektir. 453 katılımcıların %32,9'u 21-30 yaş grubunda, %44,8'i üniversite mezunu ve %43,3'ü evli, %53,4'ü bekârdır. 453 katılımcıdan %53,9'u Isparta'da %46,1'i Burdur'da ikamet etmektedir. Katılımcıların %53'ü 10 yıldan fazla süredir aynı yerde yaşadığını belirtmiştir. Katılımcıların %32,2'si turizmden ekonomik gelir elde ettiğini, %67,8'i turizmden ekonomik gelir elde etmediğini belirtmiştir. 453 katılımcının %57,6'sı bölgedeki turizm sektöründeki olumlu gelişmelerden olumlu olarak etkileneceklerini, 42,4'ü bölgedeki turizm sektöründeki olumlu gelişmelerden olumlu olarak etkilenmeyeceklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın Güvenilirliği

Kullanılan ölçme araçlarının güvenilirliği için Cronbach's Alpha katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, ölçekte kullanılan 2, 10, 11, 19, 25 ve 26 numaralı sorular madde toplam korelasyon katsayılarının 0,40'ın altında olması ve madde açıklayıcılık katsayılarının düşük olması sebebiyle ölçekten çıkarılmıştır.

Tablo 2. Ölçeklerin Güvenilirliklerine İlişkin İstatistikler

Ölçekler	Başlangıçta		Sorular Çıkartıldıktan Sonra	
	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Katsayısı	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Katsayısı
Toplum Temelli Turizm Ölçeği	30	0,901	23	0,891
AH	9	0,873	8	0,879
YEK	11	0,800	6	0,804
TGY	4	0,812	5	0,798
YGD	4	0,652	2	0,640
TYY	2	0,867	2	0,867

Ölçeklerin güvenilirlikleri sağlandıktan sonra, yapı geçerliliğini test etmek için açıklayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi uygulanmadan önce varsayımları kontrol edilmiştir. Varsayımlardan ilki, Kaiser-Meyer-Olkin örneklem büyüklüğü değeridir ve bu değer 0,884 olarak 0,60 olan yeterli örneklem büyüklüğü sınırından daha yüksektir. Diğer varsayım ise Bartlett's küresellik testidir. Test sonucu $p < 0,05$ olarak bulunmuş ve elde edilen veriye açıklayıcı faktör analizi uygulanabileceği saptanmıştır.

Tablo 3. Toplum Temelli Turizm Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör/Maddeler	Faktör Yükleri	Maddelerin Faktörlere Katkısı (%)	Madde Toplam Korelasyonu	Maddelerin Faktörleri Açıklama Oranları (R^2)	Orijinal Çalışmadaki Maddelerin Boyutu	Varimax Döndürmesi Sonrası
						Özdeğer VAO (%) KVAO (%)
Faktör 1 (Cronbach's Alpha=0,879, Ort=3,81)						
S1	0,791	13,533	0,489	0,549	AH	4,386 19,071 19,071
S2 (Çıkartıldı)			<u>0,362</u>	<u>0,282</u>	AH	
S3	0,770	9,216	0,450	0,495	AH	
S4	0,743	11,203	0,465	0,524	AH	
S5	0,738	10,855	0,486	0,421	AH	
S6	0,701	14,261	0,519	0,563	AH	
S7	0,690	12,432	0,508	0,509	AH	
S8	0,669	10,200	0,472	0,399	AH	
S9	0,636	12,595	0,578	0,555	AH	
Faktör 2(Cronbach's Alpha =0,807, Ort=3,64)						
S10 (Çıkartıldı)			<u>0,358</u>	<u>0,256</u>	YEK	3,094 13,451 32,522
S11 (Çıkartıldı)			<u>0,278</u>	<u>0,167</u>	YEK	
S12	0,740	11,720	0,595	0,474	YEK	
S13	0,738	17,698	0,535	0,493	YEK	
S14	0,711	14,634	0,527	0,413	YEK	
S15	0,673	17,603	0,480	0,426	YEK	
S16	0,602	16,322	0,511	0,461	YEK	
S17	0,435	6,129	0,451	0,307	YEK	

S18 (Çıkartıldı)			0,523	0,396	YEK	
S19 (Çıkartıldı)			<u>0,368</u>	<u>0,261</u>	YEK	
Faktör 3 (Cronbach's Alpha =0,798, Ort=3,73)						
S21	0,781	19,335	0,424	0,426	TGY	2,927
S22	0,780	20,849	0,481	0,500	TGY	12,725
S23	0,752	20,777	0,476	0,529	TGY	45,247
S24	0,714	17,403	0,469	0,469	TGY	
S20	0,448	6,853	0,424	0,321	YEK	
Faktör 4 (Cronbach's Alpha =0,640, Ort=3,90)						
S25 (Çıkartıldı)			<u>0,385</u>	<u>0,366</u>	YGD	1,502
S26 (Çıkartıldı)			<u>0,382</u>	<u>0,282</u>	YGD	6,529
S27	0,782	40,700	0,459	0,371	YGD	51,776
S28	0,703	32,873	0,493	0,407	YGD	
Faktör 5 (Cronbach's Alpha =0,867, Ort=3,29)						1,824
S29	0,880	42,413	0,423	0,627	TYT	7,931
S30	0,876	42,070	0,427	0,649	TYT	59,707
KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Büyüklüğü)=0,884						
Bartlett Küresellik Testi =4175,904, p<0,001						

Ort: Ortalama, VAO (%): Varyans Açıklama Oranı, KVAO (%): Kümülatif Varyans Açıklama Oranı

Uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre, "Toplum temelli turizm" ölçeği orijinaline uygun olarak 5 faktör altında toplanmıştır. Bu 5 faktör toplam varyansın %59,707'lik kısmını açıklamaktadır. Bu sonuç ölçeğin orijinal çalışmasında elde edilen toplam açıklama oranı ile örtüşmektedir (%52,42).

Bu 5 faktörden ilki, aitlik hissi olarak orijinaline uygun adlandırılmıştır. Bu faktöre ilişkin özdeğer 4,386 ve varyans açıklama oranı %19,071'dir. Faktörün Cronbach's Alpha katsayısı 0,879 olarak hesaplanmıştır. Aitlik hissi faktörü 8 maddeden oluşmakta ve ortalaması 3,81'dir. Güvenilirlik analizi sonucu çıkarılan 2 numaralı soru hariç tüm sorular orijinal çalışma ile aynıdır.

İkinci faktör yerel otoritenin katılım gücü olarak orijinaline uygun adlandırılmıştır. Güvenilirlik analizi sonucu çıkarılan 10, 11 ve 19 numaralı sorular hariç, faktör yüklerinin binişik (birden çok faktöre yüklenme) olması sebebiyle 18 numaralı soru da ölçekten çıkarıldıktan sonra toplam 6 maddeden oluşmaktadır. Cronbach's Alpha katsayısı 0,807 ve faktör ortalaması 3,64'dür. Özdeğeri 3,094 ve varyans açıklama oranı 13,451'dir. YEK faktörü altındaki maddelere orijinal çalışma ile büyük oranda benzerlik göstermiştir.

Üçüncü faktör turizm gelişimine yönelik tutum olarak orijinaline uygun adlandırılmıştır. Faktörün özdeğeri 2,927, açılan varyans oranı 12,725, Cronbach's Alpha katsayısı 0,798 ve ortalaması 3,73'dür. Orijinalinden farklı olarak (orijinalinde YEK boyutunda yer alan) 20 numaralı soru da bu faktör altında yüklenmiştir. Faktör 5 maddeden oluşmaktadır.

Dördüncü faktör yerel girişimciliğin desteklenmesi olarak orijinaline uygun adlandırılmıştır. Faktörün özdeğeri 1,502, açılan varyans oranı 6,529, Cronbach's Alpha katsayısı 0,640 ve ortalaması 3,90'dür. Orijinal ölçekte yer alan 25 ve 26 numaralı sorular güvenilirlik analizi ile çıkarıldıktan sonra faktör 2 maddeden oluşmaktadır.

Beşinci faktör turizmde yatırım yapma eğilimi olarak orijinaline uygun adlandırılmıştır. Faktörün özdeğeri 1,824, açılan varyans oranı 7,831, Cronbach's Alpha katsayısı 0,867 ve ortalaması 3,29'dur. Faktör orijinaline uygun olarak 2 maddeden oluşmaktadır.

Tablo 4. Toplum Temelli Turizm Ölçeği Boyutlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Faktör/Madde	Ort	SS
Faktör 1 (Aitlik Hissi)		
1. Yaşadığım toplumda kendimi evimde gibi hissediyorum.	3,77	1,22
3. Yaşadığım yerin geleneklerini sürdürmek önemlidir.	4,00	1,05
4. Yaşadığım yerde topluma ait olmak benim için önemlidir.	4,00	1,01
5. Yaşadığım yerde neler olduğunu her zaman bilirim.	3,72	1,02
6. Genelde yaşadığım yerdeki hayattan memnunuz.	3,88	1,06
7. Yaşadığım yer bir aile kurmak için mükemmel bir yerdir.	3,77	1,12
8. Komşular arasındaki ilişkiler dostane ve samimidir.	3,71	1,13
9. Kendimi yaşadığım yere çok bağlı hissediyorum.	3,67	1,17
Faktör 2 (Yerel Otoritenin Katılım Gücü)		
12. Bu bölgenin ekonomik geleceği bana göre daha iyi ve parlak görünüyor.	3,60	1,18
13. Yerel yetkililer turist ziyaretlerini artırma çabaları ile yerel halkın ihtiyaç ve çıkarlarını korumak arasında adil bir denge kurabiliyor.	3,48	1,11
14. Yaşadığım yerin turizm destinasyonu kültürel kimlik ve gelenekler temel turizm kaynaklarından biridir.	3,69	1,00
15. Yerel yönetimler yerel kimliği dikkate alarak özgün turizm türlerini teşvik etmektedir.	3,65	1,04
16. Yerel yönetimler yaşadığım yerin kimliği ve kültürel unsurlarını turizm pazarlamasına etkin bir şekilde kullanabilmektedir.	3,64	1,04
17. Turistlerin çoğu yerel toplumu karakterize eden çevre, gelenekler ve kültüre karşı saygılıdır.	3,80	0,96
Faktör 3 (Turizm Gelişimine Yönelik Tutum)		
21. Turizm gelişiminin bölgede oluşturduğu ekonomik faydalar olumsuz faydalardan daha fazladır.	3,73	0,98
22. Turizm gelişiminin bölgede oluşturduğu sosyo-kültürel etkiler olumsuz etkilerden daha büyüktür.	3,69	0,96
23. Turizm Gelişimini Bölgede oluşturduğu olumlu çevresel etkiler olumsuz etkilerden daha büyüktür.	3,67	0,92
24. Turizmin gelişmesiyle ortaya çıkan ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerin olumsuz etkilerinden daha fazla olduğunu düşünüyorum.	3,74	0,97
20. Bölge dışında yaşayan insanlar tarafından bölgede yapılan yatırımlar yerel halkın sosyo-ekonomik gelişimi için olumludur.	3,81	1,03
Faktör 4 (Yerel Girişimciliğin Desteklenmesi)		
27. Bölgede turizmin gelecekteki gelişimini destekleme kararı büyük oranda Destinasyon Yönetim Örgütleri'nin ne tür turizm yatırımları yapacaklarına bağlıdır.	3,81	1,00
28. Başka yerde yaşayan insanlar yerine bölge sakinleri turizm faaliyetlerine yatırım yapabilmeleri için finansal olarak desteklenmelidir.	3,98	1,03
Faktör 5 (Turizmde Yatırım Yapma Eğilimi)		
29. Bölgede turizm gelişimine ve turizm tanıtımlarına maddi katkı ile desteklemeye hazırım.	3,25	1,20
30. Bölgedeki turizm faaliyetlerine yatırım yaparak bölgenin daha da gelişmesini desteklemeye hazırım.	3,33	1,25

Tablo 4'de Aitlik hissi faktörüne ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Aitlik hissi faktöründe en yüksek ortalamalı soru 4,00 ortalama ile “Yaşadığım yerin geleneklerini sürdürmek önemlidir” ve “Yaşadığım yerde topluma ait olmak benim için önemlidir” sorularıdır. En düşük ortalamalı soru 3,67 ortalama ile “Kendimi yaşadığım yere çok bağlı hissediyorum” sorusudur.

Yerel Otoritenin Katılım Gücü faktöründe en yüksek ortalamalı soru 3,80 ortalama ile “Turistlerin çoğu yerel toplumu karakterize eden çevre, gelenekler ve kültüre karşı saygılıdır” sorusudur. En düşük ortalamalı soru 3,48 ortalama ile “Yerel yetkililer turist ziyaretlerini artırma çabaları ile yerel halkın ihtiyaç ve çıkarlarını korumak arasında adil bir denge kurabiliyor” sorusudur.

Turizm Gelişimine Yönelik Tutum faktöründe en yüksek ortalamalı soru 3,81 ortalama ile “Bölge dışında yaşayan insanlar tarafından bölgede yapılan yatırımlar yerel halkın sosyo-ekonomik gelişimi için olumludur” sorusudur. En düşük ortalamalı soru 3,67 ortalama ile “Turizm Gelişimini Bölgede oluşturduğu olumlu çevresel etkiler olumsuz etkilerden daha büyüktür” sorusudur.

Yerel Girişimciliğin Desteklenmesi faktöründe en yüksek ortalamalı soru 3,98 ortalama ile “Başka yerde yaşayan insanlar yerine bölge sakinleri turizm faaliyetlerine yatırım yapabilmeleri için finansal olarak desteklenmelidir” sorusudur. En düşük ortalamalı soru 3,81 ortalama ile “Bölgede turizmin gelecekteki gelişimini destekleme kararı büyük oranda Destinasyon Yönetim Örgütleri'nin ne tür turizm yatırımları yapacaklarına bağlıdır” sorusudur.

Turizmde Yatırım Yapma Eğilimi faktöründe en yüksek ortalamalı soru 3,33 ortalama ile “Bölgedeki turizm faaliyetlerine yatırım yaparak bölgenin daha da gelişmesini desteklemeye hazırım” sorusudur. En düşük ortalamalı soru 3,25 ortalama ile “Bölgede turizm gelişimine ve turizm tanıtımlarına maddi katkı ile desteklemeye hazırım” sorusudur.

Hipotezlere İlişkin Analizler

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan student's t testine göre herhangi bir boyut için cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p < 0,05$). Hipotez bir reddedilmiştir.

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların yaşa göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans analizine göre, herhangi bir boyut için yaşa göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Hipotez iki reddedilmiştir.

Tablo 5. Ölçekler ve Alt Boyutlarının Eğitim Durumuna Göre Farklılıkları

Faktör/Boyutlar	İlkokul (n=63)		Ortaokul (n=50)		Lise (n=100)		Üniversite (n=203)		Lisansüstü (n=37)		p
	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	
AH	3,99	0,84	3,87	0,75	3,86	0,82	3,73	0,83	3,84	0,66	0,205
YEK	3,75 ^a	0,67	3,69	0,84	3,72 ^a	0,83	3,63	0,70	3,28 ^b	0,71	0,025*
TGY	3,88	0,61	3,63	0,68	3,69	0,72	3,76	0,70	3,57	1,02	0,189
YGD	4,14	0,63	3,90	1,05	3,90	0,85	3,82	0,89	3,92	0,85	0,162
TYY	3,17	1,39	3,53 ^a	0,99	3,48 ^a	1,10	3,26	1,11	2,82 ^b	1,17	0,019*

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$, Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların yaşa göre farklılık gösterip göstermediğini belirleme için yapılan Tek Yönlü Varyans analizine göre, yerel otoritenin katılım gücü ($p = 0,025 < 0,05$) ve turizmde yatırım yapma eğilimi ($p = 0,019 < 0,05$) boyutlarına ait ortalamalar katılımcıların eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir. Hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu belirlemek için yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre, ilköğretim ve lise mezunu katılımcıların yerel otoritenin katılım gücü ortalamaları lisansüstü mezunu olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı derecede fazladır. Bununla birlikte, ortaokul ve lise mezunu olanların turizmde yatırım yapma eğilimi ortalaması lisansüstü mezunu olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Diğer boyutlar için katılımcıların eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($p > 0,05$). Hipotez üç yerel otoritenin katılım gücü ve turizmde yatırım yapma eğilimi boyutlarında kabul edilmiştir.

Tablo 6. Ölçekler ve Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılıkları

Faktör/Boyutlar	Bekar (n=196)		Evlü (n=242)		Diğer (n=15)		p
	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	
AH	3,70 ^a	0,77	3,90 ^b	0,83	3,96 ^b	0,87	0,004**
YEK	3,70	0,73	3,59	0,77	3,75	0,77	0,355
TGY	3,74	0,69	3,72	0,75	3,68	0,69	0,907
YGD	3,93	0,84	3,87	0,90	4,00	0,76	0,821
TYY	3,32	1,10	3,23	1,19	3,73	1,07	0,249

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$, Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların medeni duruma göre farklılık gösterip göstermediğini belirleme için yapılan Kruskal Wallis testine göre, aitlik hissi puanları katılımcıların medeni durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p = 0,004 < 0,05$). Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu belirlemek için Conover-Iman parametrik olmayan çoklu karşılaştırma testi Bonferroni düzeltmesi yapılarak uygulanmıştır. Bonferroni düzeltmesi sonrasında anlamlılık değeri için $p < 0,016$ olarak kabul edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, bekâr bireylerin aitlik hissi puanı evli ve diğer olanlardan anlamlı derecede daha düşüktür. Diğer boyutlar medeni duruma göre farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Hipotez dört aitlik hissi boyutunda kabul edilmiştir.

Tablo 7. Ölçekler ve Alt Boyutlarının Yaşadığı İllere Göre Farklılıkları

Faktör/Boyutlar	Isparta (n=244)		Burdur (n=209)		p
	Ort	SS	Ort	SS	
AH	3,77	0,82	3,87	0,80	0,200
YEK	3,56	0,75	3,75	0,75	0,007**
TGY	3,76	0,71	3,70	0,74	0,393
YGD	3,90	0,88	3,90	0,86	0,914
TYY	3,00	1,18	3,62	1,03	<0,001***

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$, Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların yaşadığı illere göre farklılık gösterip göstermediğini belirleme için yapılan student's t testine göre, yerel otoritenin katılım gücü ve turizmde yatırım yapma eğilimi puanları katılımcıların yaşadığı illere göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Hipotez beş yerel otoritenin katılım gücü ve turizmde yatırım yapma eğilimi boyutlarında kabul edilmiştir.

Tablo 8. Ölçekler ve Alt Boyutlarının İkamet Sürelerine Göre Farklılıkları

Faktör/Boyutlar	1 yıldan az (n=24)		1-3 yıl (n=70)		4-6 yıl (n=72)		7-9 yıl (n=47)		10yıldan fazla (n=240)		p
	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	
AH	3,49 ^a	0,88	3,60 ^a	0,80	3,63 ^a	0,81	3,82	0,80	3,96 ^b	0,78	<0,001***
YEK	3,47	0,82	3,70	0,68	3,66	0,81	3,71	0,72	3,63	0,76	0,771
TGY	3,49	0,84	3,81	0,58	3,78	0,74	3,77	0,69	3,70	0,74	0,482
YGD	3,60	0,74	3,88	0,83	3,97	0,93	3,90	0,97	3,91	0,85	0,160
TYY	3,23	0,92	3,33	1,04	3,34	1,26	3,64	0,97	3,20	1,20	0,217

* $p<0,05$, ** $p<0,01$, *** $p<0,001$, Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların göller yöresinde kalış sürelerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirleme için yapılan Kruskal Wallis testine göre, aitlik hissi puanları katılımcıların göller yöresinde kalış sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,001$). Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu belirlemek için Conover-İman parametrik olmayan çoklu karşılaştırma testi Bonferroni düzeltmesi yapılarak uygulanmıştır. Bonferroni düzeltmesi sonrasında anlamlılık değeri için $p<0,005$ olarak kabul edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, göller yöresinde kalış süresi 10 yıldan fazla olan katılımcıların aitlik hissi puanları 1 yıldan az, 1-3 yıl, 4-6 yıl arası kalanların puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir. Hipotez altı aitlik hissi boyutunda kabul edilmiştir.

Tablo 9. Ölçekler ve Alt Boyutlarının Çalışılan Sektöre Göre Farklılıkları

Faktör/Boyutlar	Turizm+Yiyecek İçecek (n=88)		Tarım (n=33)		Sanayi+İşçi (n=43)		Kamu (n=124)		Diğer (n=165)		p
	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	
AH	3,88	0,81	3,99	0,87	3,73	0,91	3,74	0,81	3,83	0,77	0,461
YEK	3,67	0,78	3,98 ^a	0,75	3,74	0,82	3,41 ^b	0,77	3,71	0,67	<0,001***
TGY	3,87	0,68	3,96	0,66	3,73	0,68	3,61	0,82	3,70	0,67	0,030*
YGD	3,86	0,97	4,05	0,87	4,01	0,86	3,79	0,92	3,95	0,77	0,361
TYY	3,27	1,12	3,20	1,42	3,73 ^a	0,78	3,01 ^b	1,11	3,40 ^a	1,18	0,004**

* $p<0,05$, ** $p<0,01$, *** $p<0,001$, Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların göller yöresinde çalışılan sektöre göre farklılık gösterip göstermediğini belirleme için yapılan Tek Yönlü Varyans analizine göre, yerel otoritenin katılım gücü ($p<0,001$), turizm gelişimine yönelik tutum ($p=0,030<0,05$) ve turizmde yatırım yapma eğilimi ($p=0,004<0,05$) boyutları katılımcıların çalıştığı sektöre göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Hangi grupların arasında anlamlı farklılığın olduğunu

belirlemek için yapılan Tukey HSD testine göre, yerel otoritenin katılım gücü boyutu için tarım sektöründe çalışanların puanları kamu sektöründe çalışanların puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir. Turizmde yatırım yapma eğilimi boyutu için sanayi+işçi ve diğer sektörlerde çalışanların puanları kamu sektöründe çalışanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Hipotez yedi yerel otoritenin katılım gücü, turizmin gelişimine yönelik tutum ve turizmde yatırım yapma eğilimi boyutlarında kabul edilmiştir.

Tablo 10. Ölçekler ve Alt Boyutlarının Turizmden Gelir Elde Etme Durumuna Göre Farklılıkları

Faktör/Boyutlar	Evet (n=146)		Hayır (n=307)		p
	Ort	SS	Ort	SS	
AH	4,09	0,69	3,69	0,83	<0,001***
YEK	3,87	0,64	3,54	0,78	<0,001***
TGY	3,90	0,65	3,65	0,74	<0,001***
YGD	4,05	0,82	3,83	0,88	0,009**
TYY	3,45	1,17	3,21	1,14	0,039*

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001, Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların katılımcıların turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirleme için yapılan student's t testine göre, bütün boyutlar için istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,05). Hipotez sekiz bütün boyutlarda kabul edilmiştir.

Tablo 11. Ölçekler ve Alt Boyutlarının Turizm ile İlgili Dernek veya Kuruluşa Üyelik Durumuna Göre Farklılıkları

Faktör/Boyutlar	Evet (n=98)		Hayır (n=355)		p
	Ort	SS	Ort	SS	
AH	4,11	0,63	3,74	0,84	<0,001***
YEK	3,90	0,70	3,57	0,75	<0,001***
TGY	3,87	0,64	3,69	0,74	0,034*
YGD	4,09	0,78	3,85	0,89	0,016*
TYY	3,64	1,11	3,19	1,14	<0,001***

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001, Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların katılımcıların turizm ile ilgili herhangi bir dernek veya kuruluşa üyelik durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirleme için yapılan student's t testine göre, bütün boyutlar için istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,05). Hipotez dokuz bütün boyutlarda kabul edilmiştir.

Tablo 12. Ölçekler ve Alt Boyutlarının Turizm Sektöründeki Olumlu Gelişmelerde Olumlu Ekonomik Etkilenme Düşüncesine Göre Farklılıkları

Faktör/Boyutlar	Evet (n=261)		Hayır (n=192)		p
	Ort	SS	Ort	SS	
AH	3,91	0,75	3,69	0,87	0,004**
YEK	3,71	0,71	3,55	0,81	0,027*
TGY	3,79	0,69	3,64	0,75	0,027*
YGD	3,95	0,84	3,84	0,91	0,182
TYY	3,38	1,13	3,16	1,18	0,038*

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001, Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak anlamlı farklılığı temsil eder.

Çalışmada yer alan ölçeğe ait boyutların katılımcıların bölgedeki turizm sektöründeki olumlu gelişmelerin bireyleri olumlu etkileyip etkilememeye durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirleme için yapılan student's t testine göre, aitlik hissi (p=0,004<0,05), yerel otoritenin katılım gücü (p=0,027<0,05), turizm gelişimine yönelik tutum (p=0,027<0,05) ve turizmde yatırım yapma eğilimi (p=0,038<0,05) boyutları için istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,05). Hipotez on aitlik hissi, yerel otoritenin katılım gücü, turizmin gelişimine yönelik tutum ve turizmde yatırım yapma eğilimi boyutlarında kabul edilmiştir.

SONUÇLAR

Toplum temelli turizm, sürdürülebilir kalkınmayı destekleme ve bölgenin turizm yönetiminde yerel halkın da söz sahibi olduğu bir turizm modelidir. Toplum temelli turizm destinasyonlarda insanların turizme katılımını ve sahiplenmeyi arttırmayı amaçladığı için toplumda başlamalı ve toplum kontrolünde kalmalıdır. Ayrıca, yerel, doğal ve kültürel değerleri dikkate alarak bu değerleri hem koruyan hem de yerel halkın bu değerlerden fayda sağlayacağı bir şekilde turizm faaliyetlerinin yönetimi gerçekleştirilmelidir. Araştırma bulgularından hareketle;

Burdur'da yaşayanların yerel otoriteye katılım gücü ve turizmde yatırım yapma eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bölgeye olan turist talebindeki artışlar yaşanması sonucunda yerel halkın yatırım yapma konusunda daha istekli oldukları tespit edilmiştir.

Katılımcıların bölgede ikamet süreleri arttıkça yaşadıkları yere kendilerini daha fazla ait hissettikleri tespit edilmiştir.

Bölgede tarım sektöründe çalışanlar yerel otoriteye katılım gücü kamu sektöründe çalışanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tarım sektöründe çalışanlar yerel otoriteyi daha fazla dikkate almaktadırlar. Turizmde yatırım yapma eğilimi sanayi+işçi ve diğer sektöründe çalışanlar kamu sektöründe çalışanlara göre daha yüksektir.

Katılımcılar turizm sektöründe gelir elde etme durumlarına göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Turizmden gelir elde edenler çalışmanın bütün boyutları için elde edilen sonuçların ortalaması daha fazladır.

Bölgedeki turizm sektöründeki olumlu gelişmelerden katılımcıların olumlu etkilenme durumları aitlik hissi, yerel otoritenin katılım gücü, turizmin gelişimine yönelik tutum ve turizmde yatırım yapma eğilimi boyutlarında farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Chiappa vd., (2016) yaptıkları çalışmada yerel halk bölgede turizm gelişiminin olumlu etkilerinin olumsuz etkilerden sadece biraz daha ağır bastığını tespit etmişlerdir. Bölgenin ekonomik geleceğinin sağlıklı olması için turizm gelişiminin arzu edilen bir durum olduğunu açıklamışlardır. Katılımcıların turizm faaliyetlerine finansal destek vermek, turizm faaliyetlerinde yatırım yaparak, çocuklarını turizmde eğitim almalarını sağlayıp turizmde meslek edinmelerini teşvik ederek kişisel olarak yatırım yapmaya istekli olduklarını belirtmişlerdir. Çalışmanın, destinasyon planlamacıları ve politika hazırlayanlara kendi bölgelerinde turizm gelişiminin planlaması ve yönetimine odaklanan bir yaklaşımı dikkate almalarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Toplum temelli turizm çalışmasında da benzer şekilde bölgedeki turizm faaliyetlerinin ekonomik olarak bölgeye olumlu katkılarının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca başka yerde yaşayanlar yerine bölge sakinlerinin turizm faaliyetlerinde yatırım yapabilmeleri için finansal olarak desteklenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Yerel girişimciliğin desteklenmesi faktörünün sorularından başka yerde yaşayan insanlar yerine bölge sakinlerini turizm faaliyetlerine yatırım yapabilmeleri için finansal olarak desteklenmeli sorusuna ankete katılanların ortalamasının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Turizmin gelişimine yönelik tutum faktöründeki sorulara ankete katılanlar turizm gelişiminin bölgede oluşturduğu ekonomik faydalar daha fazladır sorusunun ortalaması yüksektir.

Yerel otoritenin katılım gücü faktöründeki turistlerin çoğu yerel toplumu karakterize eden çevre, gelenekler ve kültüre karşı saygılıdır sorusuna ankete katılanlar diğer sorulara göre daha yüksek ortalama ile cevap vermişlerdir. Turizm gelişiminin bölgede oluşturduğu olumlu çevresel etkiler olumsuz etkilerden daha yüksektir ifadesi turizmin gelişimine yönelik tutum soruları arasında en düşük ortalamaya sahip olan sorudur. Dolayısıyla turizmin bölgede gelişimi çevresel anlamda olumsuz etkileri azalmak için bölgenin sürdürülebilir bir şekilde planlanması ve yönetilmesi gerekmektedir. Bunun için toplum temelli turizm uygulamaları ile yörenin sahip olduğu turizm değerlerine göre uyulanabilir.

Isparta ve Burdur illerinde toplum temelli turizmin geliştirilmesi ile birlikte turizm plan ve yönetimine yerel halkın dahil edilmesi son derece önemlidir. Yerel halk turizm plan ve yönetimine katılımı ile çevrenin korunması ve geleneklere sahip çıkılması ve bu geleneklerin yaşatılması ile beraber gelecek nesilleri aktarılması sağlanacaktır. Ayrıca bölgeyi ziyaret eden turistlere bu değerler tanıtılması turizm açısından oldukça önemlidir.

Burdur ve Isparta illerinin bir destinasyon olarak ele alınması ve ortak faaliyetler ile tanıtım çalışmaları yapılabilir. Bu tanıtım çalışmaları ile yöreye gelen turist sayısının artırılması bölgenin turizm sektöründen daha fazla ekonomik kazançlar elde etmesini sağlayacaktır. Yörede yaşayan yerel halkın turizm sektöründen gelir elde etmesi ile yerel halka iş imkanı sağlaması, işsizliğin azaltılması ve yöreden diğer yörelere olan göçün azalmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Abdul Razzaq, A. R., Hadi, M. Y., Mustafa, M. Z., Amran, H., Khalifah, Z., ve Mohamad, N. H. (2011). Local Community Participation in Homestay Program Development in Malaysia, *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 7,12, 1418-1429.
- Akunaay, M., Nelson, F. ve Singleton, E. (2003). Community Based Tourism in Tanzania: Potential and Perils in Practice, 2nd Peace through Tourism Conference, Dar es Salaam, 7-12.
- Arslan, A. (2016). Toplum Katkılı Turizm, (Editör, Akgöz, E.), *Turizm Paradigmaları*, Ankara, Detay Yayıncılık, 25-41
- Beeton, S. (2006). *Community Development Through Tourism*, Victoria, Australia: Landlinks.
- Bernard, H. R. (2000). *Social Research Methods*. London: Sage Publications
- Büyükoztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme, http://tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_2/133-151.pdf adresinden alınmıştır.
- Chiappa, G. D., Atzeni, Y ve Ghasemi, V. (2016). Community-Based Collaborative Tourism Planning in Islands: A Cluster Analysis in The Context of Costa Smeralda, *Journal of Destination Marketing and Management*, Journal Homepage: www.elsevier.com/locate/jdmm
- Giampiccoli, A. ve Kalis, J. H. (2012). Community-Based Tourism and Local Culture: The Case of the amaMpondo”, *Pasos: Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 10(1), 173-188.
- Goodwin, H. ve Santilli, R. (2009). Community-Based Tourism: A Success, ICRT Occasional Paper, 11(1), 1-37.
- Hall, C. M. (1996). *Introduction to Tourism in Australia: Impacts, Planning and Development*, Addison, Wesley and Longman, Melbourne, Australia.
- Kazoğlu, İ.H. (2018). Toplum Temelli Turizm Yaklaşımı: Turist Rehberlerinin Algılamaları Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir
- Jones, B. (2016). Community-Based Tourism: An Exploratory Study of Barbados, Thesis Doctor of Philosophy, Walden University, College of Management and Technology.
- Kibicho, W. (2008). Community-Based Tourism: A Factor-Cluster Segmentation Approach, *Journal of Sustainable Tourism*, 16(2), 211-231.
- López-Guzmán, T., Sánchez-Cañizares, S., Pavón, V. (2011). Community-Based Tourism in Developing Countries: a Case Study, *Tourismos: an International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 6(1), 69-84.
- Mattessich, P. ve Monsey, M. (2004). *Community Building: What Makes It Work*, St. Paul, MN: Wilder Foundation.
- Pearce, D.G. (1992). Alternative Tourism: Concepts, Classifications and Questions, in V L.Smith & W.R. Eadington (Eds.), *Tourism Alternatives: Potentials and Problems in*

- the Development of Tourism* (ss. 15–30). Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press.
- Pio, A. (2011). *An Analysis of Community-based Tourism Partnerships in Lao PDR.*, Master Thesis, NHTV University of Applied Sciences.
- Robson, C. (2002). *Real World Reserch*. Oxford: Blackwell.
- Salazar, N. B. (2012). Community-based Cultural Tourism: Issues, Threats and Opportunities, *Journal of Sustainable Tourism*, 20 (1), 9-22.
- Satarat, N. (2010). *Sustainable Management of Community-Based Tourism in Tayland*, thesis Doctor of Philosophy, National Institute of Development Administration.
- Taşcı A. D., Semrad, K. J. ve Yılmaz, S. S. (2013). *Community Basted Tourism: Finding the Equilibrium in the COMCEC Context*. COMCEC Coordination Office.
- Vajirakachorn, T., (2011). *Determinants of Success for Community-Based Tourism: The Case of Floating Markets in Thailand*, Doctor of Philosophy, Submitted to the Office of Graduate Studies Of Texas A&M University.